

Małgorzata Dziembała

Akademia Ekonomiczna w Katowicach

INSTRUMENTY FINANSOWE WSPIERAJĄCE PRZEMIANY NA RYNKACH PRACY W REGIONACH W KONTEKŚCIE REALIZACJI UNII GOSPODARCZO-WALUTOWEJ

1. Wstęp

Funkcjonowanie unii gospodarczo-walutowej ma implikacje na rynku pracy. Instrumenty polityki spójności WE wspierają przemiany dokonujące się na regionalnych rynkach pracy w krajach członkowskich UE. Pełnią funkcję wspomagającą wobec działań wdrażanych w ramach polityk społecznych i na rzecz zatrudnienia przez poszczególne kraje. Jest to istotne zwłaszcza w warunkach realizacji unii gospodarczo-walutowej, państwa strefy euro zostały bowiem pozbawione podstawowych narzędzi, które przeciwdziałałyby negatywnym konsekwencjom jej funkcjonowania. Celem artykułu jest analiza istniejących różnicowań międzyregionalnych w kształtowaniu się stopy bezrobocia w krajach UE, ze szczególnym uwzględnieniem nowych krajów członkowskich. Przedstawiono instrumenty finansowe wspierające w latach 2000-2006 i 2007-2013 Europejską Politykę Zatrudnienia oraz główne kierunki dokonywanych interwencji.

2. Przemiany na regionalnych rynkach pracy w Unii Europejskiej

Na rynkach pracy w poszczególnych krajach członkowskich UE dokonują się przemiany w kształtowaniu się stopy bezrobocia. W latach 2002-2006 w UE27 nastąpił spadek stopy bezrobocia z 9 do 8,2%, do czego przyczyniła się także poprawa sytuacji na rynkach pracy w nowych krajach członkowskich UE. O ile bowiem stopa bezrobocia w nowych krajach członkowskich wyniosła 13,7% w 2002 r., to w 2006 r. stanowiła 10%. W szczególności w analizowanym okresie nastąpiło zmniejszenie się stopy bezrobocia w Bułgarii, na Litwie i w Polsce. Natomiast w niektórych nowych krajach członkowskich UE, tj. na Cyprze, na Węgrzech i na Malcie, odnotowano wzrost stopy bezrobocia. W krajach UE15 stopa bezrobocia w analizo-

wanym okresie pozostała niezmienną (tab. 1). Gdyby natomiast poddać analizie inne wskaźniki dotyczące bezrobocia, np. bezrobocie występujące wśród osób młodych, wówczas także zobaczymy poprawę w nowych krajach członkowskich w latach 2002-2006 (stopa bezrobocia osób młodych zmniejszyła się z 13,4 do 9,6%), podczas gdy w UE15 stopa bezrobocia wśród osób młodych wzrosła – z 15,1 do 16,2%¹.

Tabela 1. Stopa bezrobocia w krajach UE27 w latach 2002 i 2006 (w %)

Wyszczególnienie	Stopa bezrobocia		
	2002	2006	zmiana
UE27	9,0	8,2	-0,8
UE15	7,8	7,8	0,0
Nowe kraje członkowskie	13,7	10,0	-3,7
Austria	4,0	4,7	0,8
Belgia	7,5	8,2	0,7
Bulgaria	17,8	9,0	-8,8
Cypr	3,3	4,5	1,2
Czechy	7,3	7,1	-0,2
Dania	4,6	3,9	-0,7
Estonia	10,3	5,9	-4,4
Finlandia	9,1	7,7	-1,4
Francja	9,2	9,5	0,4
Grecja	10,3	8,9	-1,4
Hiszpania	11,5	8,5	-3,0
Holandia	2,8	3,9	1,1
Irlandia	4,4	4,4	-0,1
Litwa	13,7	5,6	-8,1
Luksemburg	2,6	4,7	2,1
Łotwa	12,1	6,8	-5,3
Malta	6,9	7,3	0,4
Niemcy	8,5	10,2	1,7
Polska	19,9	13,9	-6,0
Portugalia	5,0	7,7	2,7
Rumunia	8,4	7,3	-1,2
Słowacja	18,7	13,4	-5,3
Słowenia	6,3	6,0	-0,4
Szwecja	5,1	7,1	2,0
Węgry	5,8	7,5	1,6
Wielka Brytania	5,1	5,3	0,2
Włochy	9,0	6,8	-2,2

Źródło: [Martins Ferreira 2007, s. 4].

¹ Opracowano na podstawie [Martins Ferreira 2007].

Analiza sytuacji występującej na regionalnych rynkach pracy UE wskazuje na dokonującą się poprawę, co tym samym oznacza również wzrost spójności społecznej (gdyby przyjąć za jej wskaźnik stopę bezrobocia). W latach 2002-2006 nastąpiło bowiem zmniejszanie się regionalnych zróżnicowań w UE27 w zakresie stopy bezrobocia. W analizowanym okresie odnotowano stopniowe zmniejszanie się dyspersji stóp bezrobocia w regionach poziomu NUTS-2. W 2002 r. wyniosła ona 62,8%, a w 2006 r. stanowiła 45,6%. Miało to miejsce również w odniesieniu do regionów poziomu NUTS-3 poszczególnych krajów UE27 (zmniejszenie dyspersji z 67,3 do 50,2%). Dyspersja regionalnych stóp bezrobocia jest większa w przypadku regionów poziomu NUTS-3 aniżeli poziomu NUTS-2². Jednakże sytuacja w obrębie poszczególnych krajów członkowskich jest zróżnicowana.

Dokonując analizy kształtowania się stopy bezrobocia, wskazać należy, iż najwyższą stopę bezrobocia odnotowuje się przede wszystkim w nowych krajach członkowskich; tym niemniej postępuje jej zmniejszanie. Regiony o najwyższej stopie bezrobocia to Polska, wschodnie Niemcy i wschodnia Słowacja, a więc regiony znajdujące się w północno-wschodniej części Europy. Również w krajach UE15 wyróżnić można regiony o wysokiej wartości tego wskaźnika.

Rozpatrując poziom regionalny NUTS-2, można wskazać, iż największe rozproszenie stóp bezrobocia w 2006 r., mierzone współczynnikiem zmienności, odnotowano we Włoszech (57,1%), do czego przyczyniła się także sytuacja panująca w południowych Włoszech, w takich regionach, jak: Kampania, Apulia, Kalabria i Sycylia [Martins Ferreira 2007, s. 2], i w Belgii (55,1%) (tab. 2). Natomiast analizując kształtowanie się tego wskaźnika w nowych krajach członkowskich, zauważa się, iż w Czechach i na Słowacji dyspersja wynosiła odpowiednio 44,6 i 37,8% w 2006 roku. W niektórych krajach, np. w Bułgarii, w Rumunii i w Grecji, pomimo relatywnie niskiej dyspersji w zakresie stóp bezrobocia na poziomie NUTS-2, na poziomie NUTS-3 odnotowano jej znacznie wyższy poziom³. Rozproszenie regionalnych stóp bezrobocia na poziomie NUTS-3 nowych krajów członkowskich, poza Bułgarią i Rumunią, było wysokie także w Czechach i na Słowacji.

Taka wysoka dyspersja w Czechach i na Słowacji jest wynikiem także dużego zróżnicowania stopy bezrobocia pomiędzy stolicami tych państw a regionami o najwyższej stopie bezrobocia [Martins Ferreira 2007, s. 2-3]. W Polsce w analizowanym okresie stopa bezrobocia, jak również jego dyspersja w odniesieniu do regionów NUTS-2 i NUTS-3 uległa obniżeniu. Jednakże pomimo iż dyspersja regionalnych

---

² W raporcie Komisji na temat spójności wskazuje się, iż nastąpiło zmniejszenie się regionalnych zróżnicowań stopy bezrobocia w latach 2000-2005. Gdyby bowiem wskazać na 10% regionów, dla których średnia stopa bezrobocia jest najwyższa, i 10% regionów o najniższej średniej stopie bezrobocia – wówczas można zauważyć, że różnica pomiędzy tymi dwiema grupami regionów (w zakresie średniej stopy bezrobocia) zmniejszyła się w analizowanym okresie z 19 do 16 punktów procentowych [Rozwijające się regiony... 2007, s. 27].

³ Opracowano na podstawie [Martins Ferreira 2008].

Tabela 2. Współczynnik zmienności stóp bezrobocia w krajach UE27 w regionach poziomu NUTS-2 i NUTS-3 (w %)

Wyszczególnienie	NUTS-2					NUTS-3				
	2002	2003	2004	2005	2006	2002	2003	2004	2005	2006
UE-27	62,8	58,7	54,3	51,1	45,6	67,3	62,9	58,3	55,1	50,2
Austria	42,8	42,3	40,6	39,6	44,2	44,0	43,3	41,8	40,8	45,2
Belgia	48,3	43,5	48,1	48,4	55,1	50,8	45,9	50,4	50,5	57,2
Bułgaria	19,1	22,0	21,5	20,6	26,3	32,2	33,7	39,6	47,0	46,6
Cypr	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Czechy	43,6	41,9	41,6	45,8	44,6	51,5	44,6	43,8	46,5	46,1
Dania	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Estonia	-	-	-	-	-	37,1	27,7	32,8	33,8	37,0
Finlandia	28,1	22,0	21,3	21,9	23,9	35,8	30,4	28,5	31,6	32,3
Francja	37,4	37,1	35,8	34,8	35,3	39,8	39,3	37,8	36,8	37,4
Grecja	14,7	15,9	18,4	18,3	14,0	28,9	30,8	28,9	29,9	26,7
Hiszpania	36,9	32,3	31,7	30,2	29,1	42,4	37,2	37,3	33,8	31,7
Holandia	16,1	10,7	12,2	15,1	14,8	27,2	21,6	20,4	24,5	23,9
Irlandia	-	-	-	-	-	18,9	16,6	16,1	16,6	14,4
Litwa	-	-	-	-	-	11,5	17,0	15,5	20,7	19,7
Luksemburg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Łotwa	-	-	-	-	-	20,1	20,5	10,6	23,4	27,2
Malta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Niemcy	54,7	45,8	44,6	39,6	39,2	57,9	49,5	48,6	44,6	44,3
Polska	16,5	15,8	15,9	14,6	12,1	29,1	28,0	25,8	25,4	23,6
Portugalia	30,7	29,6	25,1	22,3	21,0	35,7	34,9	32,7	30,3	28,5
Rumunia	14,6	13,9	17,6	17,3	22,7	38,4	37,1	41,5	42,5	47,3
Słowacja	22,9	26,7	30,8	36,7	37,8	30,7	35,5	37,1	42,3	43,4
Słowenia	-	-	-	-	-	:	:	:	:	:
Szwecja	17,3	15,8	13,0	12,5	11,9	19,8	18,4	15,3	14,9	14,2
Węgry	32,1	32,6	27,6	26,9	31,8	35,9	36,7	31,9	29,9	35,8
Wielka Brytania	29,7	30,5	31,5	26,4	25,8	36,9	37,6	39,0	34,1	32,5
Włochy	77,5	78,0	61,8	59,9	57,1	82,7	83,5	66,6	63,3	61,6

Objaśnienie:

: dane niedostępne, - nie ma zastosowania.

Źródło: [Martins Ferreira 2008, s. 4].

stóp bezrobocia w UE27 zmniejszyła się, to trudno wskazać na występowanie takiej prawidłowości w odniesieniu do wszystkich krajów UE.

Rozpatrując inny wskaźnik, jakim jest stopa bezrobocia długotrwałego, również można wskazać różnicowania. W 2006 r. w UE27 stopa bezrobocia osób długotrwanie bezrobotnych wyniosła 45,8%, przy czym najwyższą stopę bezrobocia długotrwałego odnotowano w regionach nowych krajów członkowskich, w tym na Słowa-

cji, w Rumunii i w Polsce. Wskazać należy na region Východné Slovensko, w którym stopa bezrobocia długotrwałego była najwyższa – 83,2% (tab. 3).

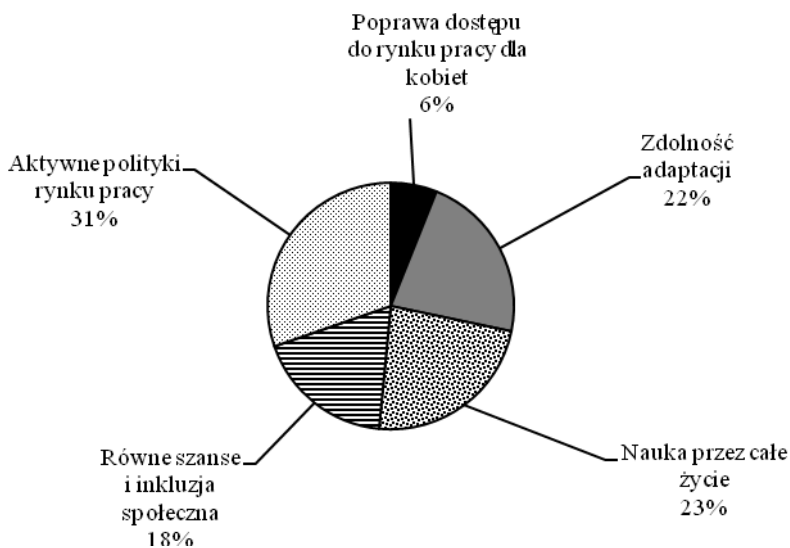
Tablica 3. Stopa bezrobocia długotrwałego w krajach członkowskich w UE i w ich regionach w 2006 roku (w %)

Wyszczególnienie	Stopa bezrobocia długotrwałego w kraju	Regionalne minimum	Regionalne maksimum
UE27	45,8	6,6 North Eastern Scotland (Wielka Brytania)	83,2 Východné Slovensko (Słowacja)
Austria	27,4	14,4 Tyrol	34,0 Wien
Belgia	51,2	36,5 Prov. Vlaamas-Brabant	59,4 Prov. Hainaut
Bulgaria	55,7	: :	: :
Cypr	19,3	- -	- -
Czechy	54,2	40,0 Praha	63,2 Severozápad
Dania	20,8	- -	- -
Estonia	48,2	- -	- -
Finlandia	25,2	20,4 Itä-Suomi	28,3 Etelä-Suomi
Francja	43,7	32,1 Pays de la Loire	82,8 Guadeloupe
Grecja	54,3	24,6 Ionia Nisia	68,3 Dytkiki Makedonia
Hiszpania	21,7	11,7 Illes Balears	40,8 Ciudad Autónoma de Melilla
Holandia	43,0	36,8 Utrecht	48,8 Limburg
Irlandia	32,3	31,9 Southern and Eastern	33,3 Border, Midland and Western
Litwa	44,3	- -	- -
Luksemburg	29,5	- -	- -
Lotwa	36,2	- -	- -
Malta	40,2	- -	- -
Niemcy	56,4	41,5 Trier	67,1 Halle
Polska	56,2	36,4 Lubuskie	65,4 Warmińsko-mazurskie
Portugalia	50,2	34,9 Região Autónoma dos Açores	54,8 Norte
Rumunia	57,8	47,1 București-IIfov	65,9 Sud-Vest Oltenia
Słowacja	76,3	55,1 Bratislavský kraj	83,2 Východné Slovensko
Słowenia	49,3	- -	- -
Szwecja	15,2	11,9 Mellersta Norrland	18,9 Östra Mellansverige
Węgry	45,1	39,3 Közép-Dunántúl	48,9 Dél Dunántúl
Wielka Brytania	22,4	6,6 North Eastern Scotland	33,9 Northern Ireland
Włochy	49,6	15,6 Provincia Autonoma Bolzano/Bozen	60,1 Sicilla

Źródło: [Martins Ferreira 2007, s. 4].

3. Instrumenty finansowe ukierunkowane na rozwiązywanie problemów rynku pracy w latach 2000-2006 i 2007-2013

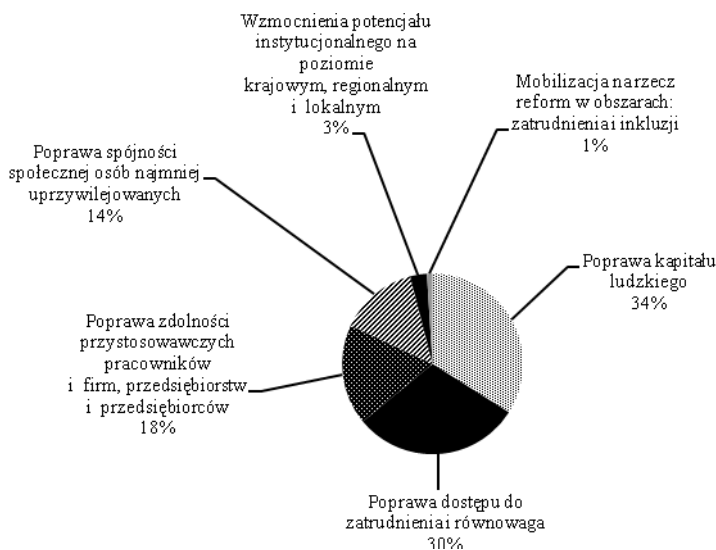
Europejska Strategia Zatrudnienia i nakreślone w jej ramach przedsięwzięcia współfinansowane są przez instrumenty finansowe polityki spójności WE. Wspierają one działania wdrażane także w regionach krajów członkowskich UE w zakresie zwalczania i przeciwdziałania bezrobociu oraz wzmocnienia kapitału ludzkiego. Na inwestycje promujące rozwój kapitału ludzkiego skierowano ponad 30% środków polityki spójności na lata 2000-2006, a tego rodzaju przedsięwzięcia były realizowane przede wszystkim w ramach Celu 1 i Celu 3 [*Rozwijające się regiony...* 2007, s. 93]. Podstawowym instrumentem promującym tego rodzaju przedsięwzięcia był Europejski Fundusz Społeczny (EFS), którego wsparcie w latach 2000-2006 wyniosło ok. 69 mld euro – na rzecz rozwoju zasobów ludzkich oraz poprawy szans zatrudnienia [*Rozwijające się regiony...* 2007, s. 112]. Główne obszary interwencji dokonywanych z EFS w kolejnych okresach programowania polityki spójności przedstawiono na rys. 1 i na rys. 2.

Rys. 1. Obszary wsparcia z Europejskiego Funduszu Społecznego w latach 2000-2006 (w %)

Źródło: [*Rozwijające się regiony...* 2007, s. 112].

W okresie programowania polityki spójności 2007-2013 priorytetowym kierunkiem wsparcia jest poprawa jakości kapitału ludzkiego i dostępu do zatrudnienia. Wskazać należy na kolejny ważny obszar: poprawę zdolności przystosowawczych pracowników i firm, co związane jest także z wyzwaniami globalizującego się środowiska międzynarodowego.

Rys. 2. Kierunki wsparcia z EFS w latach 2007-2013 (w %)

Źródło: [The European Social Fund...].

W latach 2000-2006 ważnym instrumentem była także Inicjatywa Wspólnotowa EQUAL, ukierunkowana na eliminowanie dyskryminacji i nierówności i wnosząca wkład w reformy rynku pracy. Środki przeznaczone z budżetu WE na tę inicjatywę wyniosły 3,27 mld euro; w latach 2001-2006 zostały rozdysponowane na następujące obszary (według cen bieżących):

- zdolności adaptacyjne (34%),
- przedsiębiorczość (28%),
- równe szanse (23%),
- azyl polityczny (6%),
- pomoc techniczna (9%).

Wsparcie w ramach tej inicjatywy skierowano na 27 programów w 25 krajach UE, a środki przeznaczone na realizację ok. 3 tys. projektów. Wśród pozytywnych efektów jej realizacji wskazuje się na rozwijanie nowych metod współpracy [*Rozwijające się regiony...* 2007, s. 121-22]. Wspomnieć należy również, iż pozostałe fundusze strukturalne, obok EFS, wspierały także przemiany dokonujące się na rynku pracy.

W nowym okresie finansowania polityki spójności 2007-2013 dokonano zmian w zakresie dostępnych instrumentów finansowych. EFS został utrzymany, natomiast Inicjatywa EQUAL już nie funkcjonuje, a zakres jej wsparcia włączono do głównego nurtu polityki spójności. Nie należy zapominać, iż te europejskie środki finansowe stanowią jedynie instrument dodatkowy, wspierający działania podejmowane przez państwa członkowskie w ramach realizowanej polityki gospodarczej.

4. Europejski Fundusz Społeczny jako instrument finansowego wsparcia spójności społeczno-ekonomicznej w latach 2007-2013

Wspieranie przemian postępujących na europejskich rynkach pracy dokonuje się poprzez utworzony w 1957 r. wspólnotowy instrument finansowy – Europejski Fundusz Społeczny. Fundusz ten stał się integralnym instrumentem finansowania strategii lisbońskiej na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Poprzez realizowane przedsięwzięcia przyczynia się do wzmocnienia spójności gospodarczej i społecznej i, jak zapisano w art. 2 Rozporządzenia w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego: „przyczynia się do realizacji priorytetów Wspólnoty w zakresie wzmocnienia spójności gospodarczej i społecznej poprzez poprawę możliwości zatrudnienia i pracy, stymulowanie wysokiego poziomu zatrudnienia oraz tworzenia liczniejszych i lepszych miejsc pracy” [Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006, art. 2], w tym celu wspiera polityki poszczególnych państw członkowskich ukierunkowanych także na zmniejszenie „dysproporcji w zatrudnieniu na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym” [Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006, art. 2].

W latach 2007-2013 EFS będzie współfinansować przedsięwzięcia realizowane w państwach członkowskich w ramach celów: „Konwergencja” i „Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie”. Cel „Konwergencja” obejmuje regiony o najniższym poziomie rozwoju społeczno-ekonomicznego. Kryterium kwalifikującym regiony jest wielkość PKB na mieszkańca – nie może ona przekroczyć 75% średniej UE25. Natomiast do objęcia wsparciem w ramach celu „Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie” kwalifikują się pozostałe regiony UE [Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006, art. 5]⁴.

Fundusz ten współfinansuje działania w ramach priorytetów dotyczących: podniesienia zdolności adaptacyjnych pracowników, przedsiębiorstw oraz przedsiębiorców w zakresie przewidywania zmian gospodarczych i dostosowania się do nich, jak również zarządzania nimi, poprawy dostępu do zatrudnienia określonych kategorii osób, tj. poszukujących pracy oraz tych, które nie są aktywne. Swym zakresem obejmuje także osoby bezrobotne, młodzież, osoby starsze – poprzez działania umożliwiające im uczestnictwo w rynku pracy. Te działania o szerokim zakresie mają pozwolić na lepszą integrację tych osób na rynku pracy.

Kolejny obszar wsparcia odnosi się do integracji tych osób na rynku pracy, które znajdują się w szczególnie niekorzystnej sytuacji, jak również do podejmowania działań na rzecz zwalczania dyskryminacji. Wyodrębniono priorytet dotyczący

⁴ Cel „Konwergencja” obejmuje również regiony tzw. *phasing-out*, których PKB na mieszkańca przekroczył 75% średniej dla UE25, jednakże jest niższy niż średnia dla UE15. Natomiast cel „Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie” obejmuje również regiony *phasing-in*, tj. regiony, których PKB na mieszkańca był niższy niż średnia dla UE15 za okres 2000-2006, niemniej jednak jest wyższy niż 75% średniej UE15 na lata 2007-2013 (za: http://ec.europa.eu/employment_social/esf/discover/participate_pl.htm).

wzmacniania kapitału ludzkiego oraz wspierania partnerstwa, paktów i inicjatyw ukierunkowanych na przeprowadzanie reform na rynku pracy [Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006, art. 3].

Wskazano na dwa priorytetowe obszary wsparcia z EFS w ramach celu „Konwergencja”: 1) zwiększenie i poprawa inwestycji w kapitał ludzki oraz 2) poprawa zdolności instytucjonalnych, administracyjnych i sądowniczych, istotnych m.in. dla wdrażania reform niezbędnych na rynku pracy. W odniesieniu do pierwszego priorytetu wskazuje się, iż wsparcie będzie przeznaczone na przeprowadzanie reform dotyczących edukacji i szkoleń, przy czym działania będą ukierunkowane przede wszystkim na dostosowanie społeczeństwa do gospodarki opartej na wiedzy i na realizację odpowiednich działań w tym zakresie. Instrument ten będzie wspierał również kształcenie ustawiczne. W ramach wytyczonego priorytetu działania ukierunkowane będą na zwiększenie uczestnictwa osób zarówno w edukacji, jak i w szkoleniu ustawicznym, oraz na poprawę dostępu do edukacji i szkoleń, rozwijanie różnego rodzaju szkoleń w zakresie badań i innowacji. Natomiast w ramach drugiego priorytetu wsparcie dotyczy promowania takich mechanizmów, dzięki którym nastąpiłaby poprawa m.in. opracowywania polityk i programów, a także ich monitorowania. Działania będą ukierunkowane również na budowanie potencjału w zakresie skutecznej i efektywnej realizacji polityk i programów [Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006, art. 5].

Działania wspierane z EFS muszą być spójne z wytycznymi Europejskiej Strategii Zatrudnienia. Także państwa członkowskie muszą dążyć do zapewnienia tej spójności (w tym w ramach narodowych strategicznych ram odniesienia). Jak wskazano, z EFS w poszczególnych programach operacyjnych mogą być wspierane określone typy obszarów doświadczających specyficznych problemów, a mianowicie: zdegradowane regiony miejskie, regiony najbardziej oddalone, podupadające obszary wiejskie, obszary zależne od rybołówstwa, obszary szczególnie poszkodowane z powodu przeniesienia przedsiębiorstw [Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006, art. 5]. Środki kierowane są zwłaszcza do osób bezrobotnych lub też nieaktywnych, kobiet, osób poniżej 25 roku życia, mniejszości narodowych lub migrantów, osób niepełnosprawnych⁵.

Rozpatrując wielkość nakładów kierowanych na EFS w latach 2007-2013, można wskazać, iż środki tego funduszu stanowią około 10% całkowitego budżetu WE. Wielkość środków przeznaczonych na wsparcie działań z EFS, zarówno w samych krajach członkowskich, jak i w ich regionach wyniesie ponad 75 mld euro. Przeznaczono je na wspieranie przedsięwzięć w ramach celu „Konwergencja” (69% środków funduszu) i na cel „Konkurencyjność regionalna i zatrudnienia” (31%)⁶.

⁵ http://ec.europa.eu/employment_social/esf/docs/facts_figures_en.pdf.

⁶ Tamże.

5. Podsumowanie

Realizacja unii gospodarczo-walutowej wymaga ciągłego monitorowania zmian dokonujących się na rynkach pracy nie tylko w krajach będących członkami strefy euro, lecz również w krajach przygotowujących się do przyjęcia wspólnej waluty. Istotne jest podejmowanie odpowiednich działań ukierunkowanych na złagodzenie problemów występujących w regionach.

Regionalne rynki pracy są zróżnicowane pod względem skali występujących tam problemów. Europejski Fundusz Społeczny wspiera przemiany dokonujące się w regionach państw krajów członkowskich w nowym okresie programowania polityki spójności 2007-2013. Tym niemniej pamiętać należy, iż fundusze strukturalne pełnią funkcję uzupełniającą w stosunku do działań realizowanych przez państwa członkowskie. Podstawowym kierunkiem wsparcia, zarówno ze środków wspólnotowych, jak i w ramach działań podejmowanych przez państwa członkowskie, powinno być wzmocnienie jakości kapitału ludzkiego, w szczególności w regionach najmniej uprzywilejowanych. O ile bowiem w regionach celu „Konwergencja” w roku 2006 populacja osób w wieku 25-64 lata z wykształceniem wyższym wynosiła 17%, to w regionach celu „Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie” stanowiła ona 25,6%, a w regionach przejściowych: 24%. Również inny wskaźnik: udział zasobów ludzkich w nauce i technice (jako procent aktywnej populacji) wskazuje na mniej uprzywilejowaną sytuację regionów celu „Konwergencja”, udział ten bowiem stanowił 12,4% (17% w regionach celu: „Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie” w 2006 r.) [*Fifth progress report...* 2008, s. 9, 12]. Promować należy działania ukierunkowane na przygotowanie pracowników do zmian. Istotne jest też położenie nacisku na kształcenie ustawiczne pracowników, na podnoszenie i modernizację ich kwalifikacji, wspierające tym samym tworzenie nowoczesnej gospodarki regionalnej w dobie gospodarki wiedzy.

Literatura

- Fifth progress report on economic and social cohesion*, Communication from the Commission to the European Parliament and the Council, COM (2008) 371 final.
http://ec.europa.eu/employment_social/esf/discover/participate_pl.htm.
- Martins Ferreira P.J., *New Member States contribute to reducing unemployment in Europe*, „Statistics in Focus” 2007, no. 124.
- Martins Ferreira P.J., *Regional labour market disparities are narrowing*, „Statistics in Focus” 2008, no. 84.
- Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1784/1999, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 210/12 z 31.07.2006 r.
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1082/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.

Rozwijające się regiony – rozwijająca się Europa. Czwarty raport na temat spójności gospodarczej i społecznej, Urząd Oficjalnych Wspólnot Europejskich, Luksemburg 2007, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion4/pdf/4cr_pl.pdf.

The European Social Fund. Investing in people 2007-2013, http://ec.europa.eu/employment_social/esf/docs/facts_figures_en.pdf.

FINANCIAL INSTRUMENTS SUPPORTING IN LABOUR MARKET CHANGES IN REGIONS IN THE IMPLEMENTATION OF THE ECONOMIC AND MONETARY UNION

Summary

The article depicts the analysis of unemployment rate evolution between 2002 and 2006 in the EU member states and in their regions. The regional differences in the EU-27 are decreasing as regards the unemployment rate, which was influenced by the improvement of indices in the new member states. The financial instruments of the cohesion policy, which aim at settling problems of the labour market in the EU countries between 2000 and 2006 and within the new financing perspective 2007-2013, were pointed out.